

Buddhismus v ČR

Zdeňka Pitrunová

Motto:

- **„Osobně si myslím, že ten buddhismus na Západě získá novou formu. Mám z toho radost, že je to tak, protože to svědčí o tom, že tady ten buddhismus nemůže existovat, kdyby to bylo jenom meditační. Stejně jak na té Srí Lance, v Thajsku musí být i ti laici, kteří to praktikují, jak to praktikují a já se na to dneska už vůbec nedívám skrz prsty.“**
- **Vašek, 39 let, psycholog, kouč, lektor, manžel, otec, théravádový buddhista, 20 let meditační praxe, „dočasný“ mnich na Srí Lance**

Buddhismus: flexibilní tradice

„Flexibilní tradice, která vykazuje velkou míru ochoty k adaptaci, tradici otevřenou novým formám, obsahům a strukturám převažujícím v kultuře nového prostředí.“

Martin Baumann

, M. 1994, „The transplantation of Buddhism to Germany: Processive modes and strategies of adaptation“ In: *Method&Theory in the Study of Religion*, 6, s. 36.

- Co to vlastně znamená?

Globální buddhismus?

Buddhismus se v jeho různých podobách adaptuje v euroamerickém prostředí a řada badatelů hovoří o konstituování specificky evropského, západního či globálního buddhismu.

Není to moc široký, prázdný pojem?

A můžeme o „globálním“, „západním“ buddhismu uvažovat jako o nějaké „tradici“?

Pojetí tradice, které ji vymezuje vůči módě požadavkem, aby byla záležitostí minimálně tří generací.

(Shils, E. 1981. Tradition. Chicago: The University Press, 269.)

Proměny „tradice“

- Z teoretického hlediska je pro konstrukci svébytné náboženské (ale i jiné) tradice významná **úspěšná náboženská socializace v rodině.**
- Jak bude vypadat buddhistická praxe u druhé generace v rodinách etnických buddhistů a v rodinách buddhistických konvertitů?

Buddhismus: v kontextu detradicionalizované religiozity

- Praktiky a představy vycházející z různých tradic využívají aktéři v holistickém milieu jako „zdroje bez autorského práva“, z nichž je možné volně vytvářet různé komodity.
- Vytváří si tak osobní systém vysvětlení světa (náboženství à la carte) na základě vlastního výběru jeho prvků z různých nabízených zdrojů a jejich poskládání do nového souboru, odpovídajícího jejich zájmům a potřebám - bricolage.

Vietnamská „tradiční“ bricolage?

„Náboženství ve Vietnamu od sebe nejsou tak striktně oddělena, jak nás tomu navykla evropská tradice, naopak navzájem se mnohdy prolínají. Kromě tří základních a nejdříve zavedených duchovních systémů, které formovaly vietnamskou kulturu – konfucianismu, taoismu a mahájánového buddhismu –, ovlivnily

Vietnam v posledních staletích i náboženské proudy jako hinduismus, islám, křesťanství a théravádový buddhismus. Mezi prostými občany byl vždy nejpopulárnější buddhismus, ale zároveň téměř všichni lidé, bez ohledu na sociální postavení, v praxi uctívají své zemřelé příbuzné – vyznávají tzv. kult předků.“

Vientamská „moderní“ bricolage?

- „Díky tradici mnoha náboženství na území přijímají Vietnamci do svých kulturních tradic nové prvky – například i lidé, kteří nejsou křesťané, začínají v Evropě slavit Vánoce a jiné svátky.“

Etničtí a čeští buddhisté

Tradiční a moderní/“západní“ buddhismus

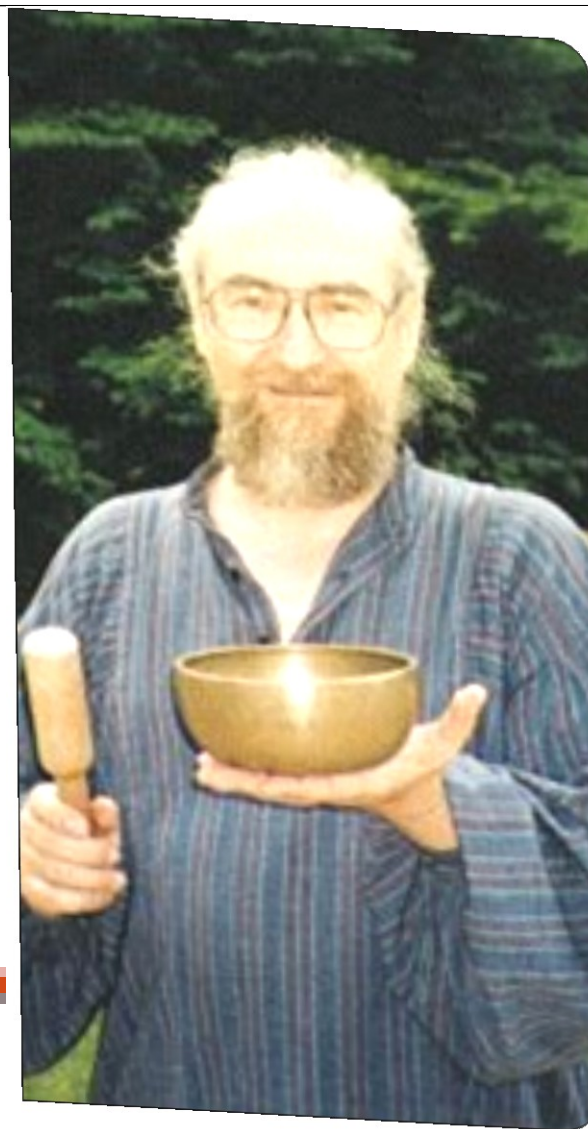

Čeští mniši školy Ayu Kusala na Šrí Lance
... racionální typ... (ad Lužný: Podoby...)

Buddhismus Diamantové cesty
...ezoterický typ...

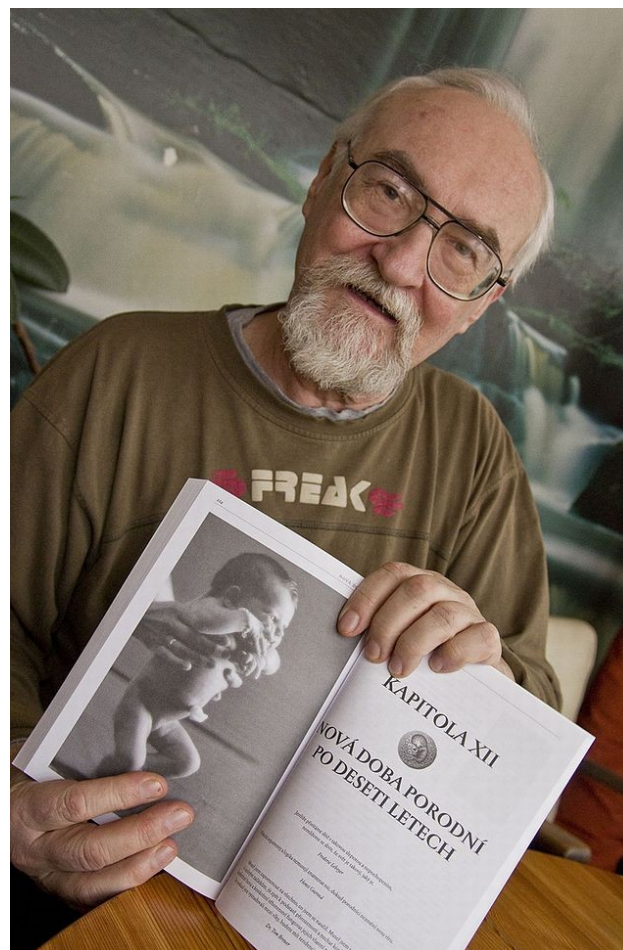

Vlastimil Marek

... romantický typ ...?

Vlastimil Marek

(* 23. srpna
1946) je
hudebník
(alternativní) –
kapely
Extempore,
Elektrobus,
Amalgam, MCH
Band, buddhista
(zenový),
publicista, lektor,
spisovatel a
duchovní učitel.
Pořádá
semináře a
kurzy meditace,
šamanského
zpěvu a hry na
tibetské mísy.

...angažovaný buddhista...

„Fórum 2000: Setkání osobností, které spojuje pocit znepokojení z dalšího vývoje světové civilizace a pocit globální zodpovědnosti.“ D. Lužný

Egon Bondy

- ...První vznešená pravda, jež konstatuje absolutní universálnost utrpení (vše je v podstatě utrpení alespoň v zárodku, nic a nikdo není z utrpení vyňat), vedla v 19. století řadu Evropanů k tomu, že pojímali buddhismus jako učení nejhlubšího pesimismu. Hodně se o to zasloužil Arthur Schopenhauer, který byl první z evropských filosofů, jenž ve svém díle bohatě využil buddhistické myšlenkové impulsy. (V návazání na něj pak Richard Wagner, zvláště ve svých libretech o Tristanovi a Parsifalovi.) Ale pravdou je vlastně pravý opak a asijší buddhisté ani nechápou, jak jsme mohli u nás k podobnému omylu dojít. Buddhisté sami chápou své učení jako životodárný optimismus. Rozumějí mu tak, že zbavuje klamných subjektivních nadějí a iluzí, že je možno definitivně se zbavit utrpení běžnými životními praktikami a že tak vyvádí člověka z bludného kruhu nic nepomáhajícího snažení a usilování a otevírá mu poznání, že problém *je řešitelný* v jiné rovině tam pak ale je řešitelný pro každého a konec konců dříve či později i pro všechny. V tom je ontologický optimismus buddhismu, který jako každé optimisticky zaměřené učení otevírá i cestu k cílesměrné lidské aktivitě. Ale tím se dostáváme k dalším vznešeným pravdám. [...]

- Buddha

Vietnamští buddhisté

Buddhistická svatyně v areálu tržnice Sapa.

Popularita buddhismu

- na rozdíl od jiných náboženství (především islám, různá nová náboženská uskupení či tradiční katolictví) v médiích potažmo ve společnosti absentuje protibuddhistický diskurz
- zformoval se manifestní probuddhistický diskurz jenž produkuje výpovědi o buddhismu: moderním náboženství, které je v souladu s liberálními demokratickými hodnotami.
- Kladen do kontrastu s ostatními náboženstvími a vyzdvihován pro svou jinakost (viz dále).

Obrazy buddhismu: „vox populi“

*... A pokud si
chteji postavit
budhisticky
kram... krome
toho na
pozemku, který
si koupili... tak
sakra, at si ho
klidne postavi.
Budhismus je
asi tak 100x
pozitivnejsi a
mirumilovnejsi
vira, nez
krestanstvi,
islam a
judaismus
dohromady... a
rozhodne by to*

- *Pro chytráky zde diskutující - budhismus je filosofie, nikoliv náboženství. Ale to by jste vedeli, kdyby jste o tom něco aspoň tušili.*
- *Re: na co potřebuje filosofie chrám?*
8.3.2011 08:30
- *Tak pracovitý a pilný národ jako Vietnamci si jistě zaslouží aby měl možnost vyznávat své náboženské přesvědčení v důstojném prostředí, narozdíl od zákeřných a na společnosti jen parazitujících vyznavačů islámu. Ti ať se obrátí na Aláha ten jim helfne.*

Diskuse k textu: V pražské Libuši má vyrůst buddhistický chrám.

Obraz buddhismu v médiích

- *„Na celém světě inklinuje k buddhismu, který je považován za mírumilovné a v podstatě ateistické náboženství, několik stovek miliónů lidí. Přestoupila k němu i řada známých osobností, například herec Richard Gere.“*

Marianne

Počty

V ČR působí více než 30 buddhistických skupin (meditačních center je mnohem více).

Zastoupena je:

Theraváda (skupiny Bódhi, Sati atd.)

Tibetský buddhismus (BDC, Shambhala, dzogčhen).

Zen (Sótó, Kwam um).

- **Buddhismus Diamantové cesty**
- Hlásí se: **3 484** , Z toho je mužů: 2070
- Z toho 198 dětí od 1-14 let

- **Buddhismus „obecně“**
- **2 617**
- Mužů: 1 558
- Děti 1 – 14 let: **149 (1 - 14 let)** „narození do buddhismu“ – již to nejsou konvertité, zapsali je tak rodiče, tedy 2. generace?
- 15 – 19 let: 181
- 20 – 30 let: 635
- 30 – 40 let. : 677 – **vychováávají děti**
- 40 – 49 let: 569 „sametový buddhisti“ – **vychováávají děti**
- 50 – 59 let: 239
- 60 – 69 let: 88
- 70 – 79 let: 21
- 80 – více let: 3
- (Data: Český statistický úřad)

„Etničtí“ buddhisté

Etničtí buddhisté

Vietnamci : 46 -
70 tis. (většina
ilegálně)

Rovnoměrné
rozptýlení, větší
hustota v
příhraničních
oblastech s
Německem

Praha (12 000)

Religiozita Vietnamců

Náboženství Vietnamu bylo vystaveno mnohým vlivům:

- mahajánový buddhismus (Čína),
- konfucianismus (Čína),
- taoismus (Čína),
- další praktiky a představy.
- Od poloviny 19. století kolonizovali Indočínu kolonizovat Francouzi.
- Misie: 10 % křesťanů
- **Boj Vietnamců za nezávislost** trvala od roku 1946 až do roku 1954, a přestože měla Francie americkou podporu, byla nucena kapitulovat.

.

Tam Thich Yuang Duc

Živá pochodeň, Saigon, protest proti potlačování buddhismu katolickým diktátorem s Ngo Dinh Diem

Sebevražda jako protest, inspirace pro Jana Palacha a další (ad Werner atd.)

Vietnamská válka

- Dohoda v Ženevě 1964 na rozdělení podél 17. rovnoběžky.
- Demarkační linie - hranicí, kterou mohli směrem na jih překročit všichni, kdo chtěli zůstat s Francouzi. Saigon v čele s Ngo Dinh Diem.
- V severním Vietnamu začali své pozice budovat komunisté. Hanoi.
- Nebyly vyhlášeny volby (protože se prezident jižního Vietnamu obával vítězství komunistů).
- Místo sjednocení válka.
- **Mocenský zájem velmocí!!!!**
- **USA strach z komunismu v** Indočíně, a proto podporovaly jižní Vietnam.
- Severní Vietnam, který chtěl obě země spojit pod vládou komunistů, byl zas **podporován Čínou a Sovětským svazem.**

Vietnamská válka (1964 – 1973)

- živé, diskutované téma
- systematické masivní bombardování (na Vietnam spadlo více bomb než na celý svět během druhé světové války)
- použití chemických zbraní (herbicid Agent Orange), trvalé následky na zdraví, psychiku, životní prostředí
- zemřelo téměř 60 tisíc amerických vojáků, přes 200 tisíc vietnamských vojáků a 4 miliony vietnamských civilistů
- Ke stažení americké armády přispěl i do té doby nevídaný odpor americké a světové veřejnosti.
- **KONTRAKULTURA**
- **Hledání nových cest – i zájem o buddhismus**
- **1. vlna migrace do ČSSR**

Migrace do ČR

- do roku 1989 studenti VŠ, učni
- po roce 1989 ekonomická migrace
- největší vlna migrace 2004 – 2007

Vietnamci: etničtí buddhisté

„90 % Vietnamců má tendence k buddhismu. A tady je to místo, kde mohou Vietnamci chodit, modlit se a přát si, aby byl život lepší a šťastnější.“

Tran Quang Hung
provozní
editel tržnice Sapa

Ethos

„Děti pomáhají rodičům a rodiče jim vydělávají na vzdělávání. To je morální princip naší rodiny.“

- „ ...úskalím harmonického života zde pro ně bývá například lpění na tradičním fungování rodiny a na kolektivnějším soužití i řešení problémů, které je v českých podmínkách leckdy těžce realizovatelné.“

- Identity...

Rodinný oltář zasvěcený rodinným předkům

Vietnamský buddhistický chrám ve Varnsdorfu

Do roku 2008
jezdili do Drážďan.
Nyní do Vansdorfu
na buddhistické
svátky (pravidelně
1. a 15. den
lunárního
kalendáře).

„Paní Lien a všichni, kteří se na zřízení svatyně
podíleli, si nakonec svým dílem získávají zásluhy,
které se v příštím životě každého buddhisty jistě
zúročí.“ z [www. Klubu Hanoi](http://www.KlubuHanoi)

Svátek Vu Lan

- „Od rána píší mniši ručně příchozím jejich přání zemřelým na ozdobný hedvábný papír, který se během modlitby přečte, požehná a později se jeho spálením přání dostávají k našim blízkým. Po příchodu mnichů a přivítání hostů přichází první modlení, během kterého se požehná nepřeborné množství připravených pokrmů a ovoce připraveného pro zesnulé a které je zároveň naším přáním, aby se zemřelí předkové dostali do nebe a mohli se v rámci převtělení stát opět člověkem. Je také naším poděkováním rodičům za to, že jsme tady, že jsme se mohli narodit, že žijeme a že se o nás dobře starali.“

Svátek Vu Lan

dopoledne každý z příznivců buddhismu ukončil úderem na velký zvon a poté se odebrali k připravenému občerstvení.

- Během druhého modlení se čtou z knížek modlitby a oslavné básně psané mnichy a probíhá přímluva mnichů zakončená lidovými zpěvy a hraním na hudební nástroje. To vše v duchu, jak by se měly děti chovat ke svým rodičům a svým předchůdcům. Letošní slavnostní obřad prováděl starší mnich Thích Thanh Loi, který společně s místním mnichem **Thích Thanh Phúc** dekoroval na závěr všechny přítomné barevnými růžemi, červenou pokud oba rodiče ještě žijí, žlutou - pokud žije pouze jeden z rodičů a do třetice bílou, to pokud už rodiče nežijí.

Vox populí z Varnsdorfu...

- „Shodou okolností žiju ve městě, v němž byla nedávno otevřena (údajně) první buddhistická pagoda v Čechách. Vlastně jde o obyčejný dům, stojící 100 metrů od hranic s Německem. Průčelí pagody je ozdobeno znakem či erbem, v jehož středu je vyvedena červená levotočivá svastika. Je docela legrační sledovat kolemjdoucí nákupní turisty ze SRN, ale i místní občany, kteří nejsou s historií a významem tohoto symbolu obeznámeni, jak na ten "háknkrajc" vyjeveně hledí. Kupodivu měl zatím každý dost rozumu na to, aby kolem té věci dělal nějaký humbuk. Každopádně mohu z očitého svědectví potrdit, že vztah Vietnamců k buddhismu je v mém rodišti kladný a aktivní.“

Identita a integrace

Festival asijského lunárního roku a staročeského masopustu v restauraci Dong Do v Praze Libuši.

Chrám jako místo pro udržení identity

- V chrámu působí mnich z rodného Vietnamu, jeho přítomnost je nutným předpokladem pro fungování buddhistického chrámu.
- **"Chtěli jsme vytvořit místo, kde naši lidé mohou poznat svou kulturu."**
 - Vu Linh Ngoc, jeden z iniciátorů svatostánku

Na cestě k Čechům...?

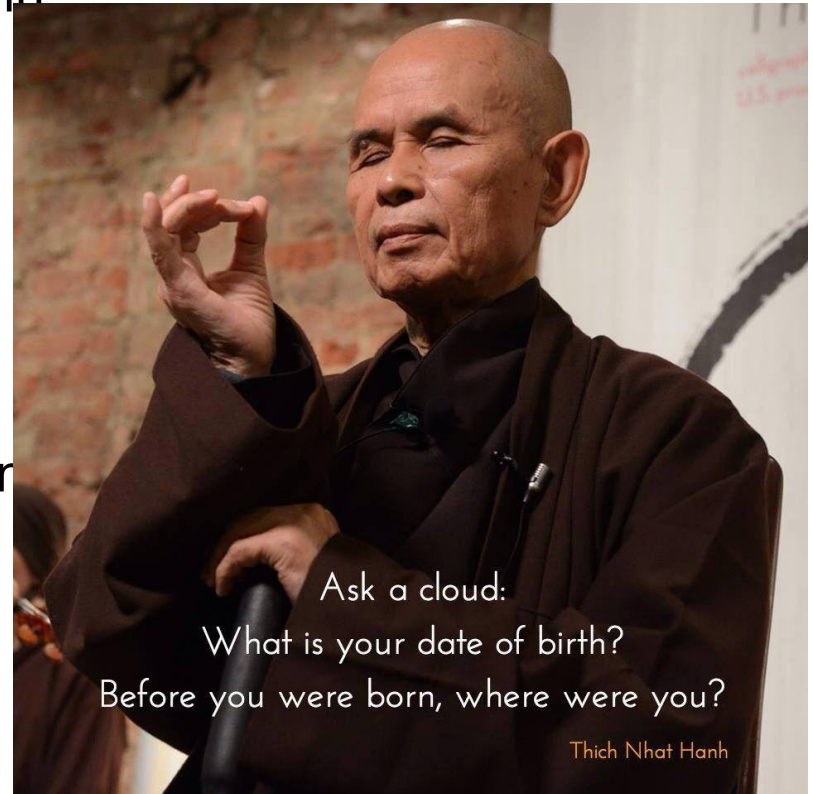
- "Chceme tento dům postupně přebudovat na opravdový chrám, který se podobá tradiční vietnamské pagodě, ke které patří i zahrada se sochami."
- **další plány se týkají kurzů buddhismu a jógy, na kterých by se podíleli také čeští vyznavači buddhismu.**

Thich Nhat Hanh

„Co se týká mnicha Thich Nhat Hanh je to myslím dobré připomenutí toho, že každý národ má své "velké lidi", aby jsme nezůstali u stereotypu Vietnamců jako stánkařů,“

<http://blog.aktualne.cz/blogy/nguyen-duong.php?itemid=2602>

- „globální představitel“

Možné zdroje informací

- Fujda, M.- Klocová, E. – Kundt, R. (eds.) Identity v konfrontaci. Multikulturní výchova pro učitele/učitelky SŠ a ZŠ. Brno: Masarykova univerzita 2011

Dostupné na:

http://is.muni.cz/el/1421/podzim2013/RLB401/um/02_Obsah_pro_tisk.pdf

Internetové stránky Klubu Hanoi atd.